

Tilbake til KOLAHALVØYA

For drøye 20 år siden startet ørreteventyret på Kolahalvøya. André Brun har vært der fra starten av, og serverer en reise i tid og fiskeopplevelser fra det som en gang var forbudt territorium.

Tekst og foto:
André Brun

Klare for eventyr: På Kola bruker vi solide og store russiske helikoptere. Innlossing i helikopteret før avgang.

Ulikt en vanlig fiskehistorie med bare store ørreter og fornøyde fluefiskere, begynner denne historien med en historisk reise. For Kolahalvøya er full av historie som også er interessant for en ihuga fluefisker.

HISTORIEN

Store deler av Kolahavhøya var fram til kommunismens fall i 1991 et forbudt militært område, og var i praksis fol-

ketomt. Urørte ørretelver hadde levd sitt eget liv, nesten uten påvirkning fra omverdenen, i flere tiår.

Under Sovjetunionens Stalin-regime på 1940-tallet ble samer og andre folkegrupper deportert og tvangsflyttet, reinsflokkene deres slaktet ned og hele Kolahalvøya erklært som militært område. Halvøya er et enormt stort område, men foruten de kystnære strøkene som Murmansk og Severomorsk, som var base for militær aktivitet, så forble hele innlandet av Kola ganske urørt. Og her lå ørretelvene. Upåvirket av mennesker i mange år.

På midten av 1990-tallet fikk fluefiskere fra vesten lov til å prøvefiske der, og en av de første som fikk lov å komme inn i den «forbudte sone» var Loop-gründer Christer Sjøberg. Han oppdaget et helt fantastisk ørretfiske som vi knapt kunne finne maken til i resten av Skandinavia. Ryktet gikk, og min første tur var i regi av bladet Jakt & Fiske, som sendte meg dit for å finne ut av hva dette dreide seg om. Jeg har fisket mye i Finnmark, og for å beskrive fisket på Kolahalvøya da jeg svingte stanga der i 1996, lanserte jeg uttrykket «Finnmark på steroider». For det er rett og slett fantastisk.

GRUNNEN TIL GODT FISKE

Det er flere grunner til at fisket på Kola-

Kolahalvøya
– før og nå

Gull på tundra-
en: Artikkelfor-
fatteren med en
av de fantastis-
ke ørretene som
finnes på Kola.

Drømmeørreten: Henning Foss Watterud hjelper til med å berge en stor ørret for Mathias Østlie.

ELVENE

KHARLOVKA er ei bred elv med stor vannføring. Her er det utallige fiskeplasser med alt fra rolige, fine tørrfluestrekker og buldrende strømmer, til nydelige brekk som ørretene linjer seg opp på. Denne elva kommer fra noen dype sjøer, så den holder seg ganske kald utover sommeren. Her er det mye ørret på én til to kilo, men ørret på tre til fem tas også. Her finner du legendariske camp-områder som Dream K, som har enormt store og fine områder å fiske på, og Big Trout og Wulff, som regnes som blant de virkelig storfiskeplassene i elva.

EASTERN LITSA er ei litt mindre elv, men som har noe høyere snittvekt på ørreten enn Kharlovka. Ei næringsrik og flott elv som renner gjennom vidde og fjellbjørklandskap. Her finner du fantastiske små og intime plasser, og store stilleflytende drømmepartier på rekke og rad.

PINA er den elva av disse tre med minst vannføring, men også den med ofte høyest snittstørrelse på ørreten. Pina er ei fantastisk fin og intim elv, med småkulper, stryk og glatte strømmer på rekke og rad. Denne elva er ei østlig sideelv til Eastern Litsa, og disse renner sammen litt ned i dalen. I denne høyereliggende fjellelva er det virkelig storørretjakt som gjelder. Det er ikke elva hvor man tar flest ørret, men det er absolutt ei elv med høy snittstørrelse. Den er også forholdsvis grunn, og fluer fisket på overflata er alltid hard valuta her.

halvøya er veldig bra, og det har også vært forskere der som kunne beskrive situasjonen. For det første er nærings-tilgangen veldig god i sommermånedene, og det er et rikt insektliv i elvene. Om ikke rikt i arter, så rikt i antall, noe som er typisk for nordlige strøk. Det gir selvsagt god fødetilgang. Det er også veldig gode gytemuligheter for ørreten, og det gir mengder av fiskeyngel, som igjen blir mat for stor ørret. Ørreten er kannibal og spiser gjerne sine små artsfrender. Og ørret som spiser fiskeyngel vokser fort. Nå kunne jeg sagt mye om streamerfiske, men jeg lar det ligge til en annen gang.

Det er også annen naturlig rovfisk der, som gjedde. De er med på å holde bestanden av ørret nede, slik at det ikke blir mange «tusenbrødre» av småvokst fisk selv om det er gode gytemuligheter.

«For å gjøre ei lang historie kort, så blir denne dagen en av mine råeste fiskeopplevelser noensinne».

Gjedda tar i tillegg relativt stor ørret, slik at dette genetisk sett trolig selv er et insitament for ørreten til å vokse seg stor. Altså at de ørretene med «storkvokste» gener i større grad overlever og reproducerer seg.

I tillegg er det blitt praktisert en streng fang og slipp-policy siden midten av 90-tallet, slik at de store ørretene har fått være en del av et perfekt økosystem, og her tror jeg hovedforklaringen ligger. Store ørreter trenger også flere år på å bli nettopp store ørreter, så om man slår dem i hjel, så har vi ikke lenge en voksgenerasjon i elva. Og da forrykkes balansen. Det er også noe å tenke på i ørretelvene hjemme i Norge.

FISKET I DAG?

Så hvordan er egentlig fisket blitt i løpet av de drøye 20 årene det har vært

fluefiskere på Kola? Er det blitt slitasje på vegetasjonen, og på bestanden av storkvokst ørret?

La meg si det sånn: Jeg husker at jeg trodde fisket på Kolahalvøya for 23 år siden var det beste jeg noen gang kom til å oppleve, men fisket der er faktisk blitt bare bedre. Hovedgrunnen, tror jeg, er at vi har klart å bevare det sårbare økosystemet i elvene intakt. Fantastiske elver som Eastern Litsa, Kharlovka og Pina har i tillegg så lite fiskepress at de framstår nærmest jomfruelige og urørte år etter år. Kharlovka Company, som styrer fisket i disse elvene, passer på å spre de små gruppene med fluefiskere ut over store områder hvert år. Derfor er det mange ørreter her som aldri har sett ei kunstig fiskeflue i hele sitt liv.

Vi lar det også gå sport i å ikke sette merker etter oss langs elva eller i cam-

Nymfefiske: Noen dype elvestrekker egner seg også veldig fint til tungt nymfefiske. Her er vi på et lite, intimt sted som heter Mystic, og er fort i kontakt med grov ørret.

Campen: For fluefiskere er det en drøm å bo så tett ved ei fantastisk elv som Kharlovka.

planen, og det vet ørretene meget godt. De store fiskene som har linjet seg opp i den lille sidestrømmen er sjefene i kulpen. Når sola går ned begynner de å vake målrettet og intenst. Døgnfluene ligger som strødd på vannoverflaten, og drømmescenariet er i gang.

FLUEFISKETS NEMESIS

Det viser seg å være altfor langt over på andre siden der ørretene står. 26–28 meter er overkommelig på en god dag, men med lyngbakken bak oss får ingen lagt noe perfekt fluekast bort dit. Nå

pen. Når vi forlater et sted skal det se ut som ingen har vært der. Vi brenner for eksempel ikke bål over flomsona i elva, og å kaste fra seg nylonsene og annet søppel er det selvsagt ingen naturelsker som gjør her heller.

SPINNERE I SOMMERSOL

«Se! Ørretene har linjet seg opp ute i sidestrømmen der nå», nærmest hvisker jeg til fiskekompisen, men han har alt sett det.

Vi står stille som to statuer i det vi oppdager fire-fem store ørreter som har begynt å vake i en liten strøm over mot andre siden av elvebredden. De er 26–28 meter unna, og de står på rekke og rad i en liten strømkant. Akkurat her ledes vannet som ei trakt fra den store kulpen, og rett mot ørretene. Og det gjør også alle insektene. De store

ørretene viser seg i klassiske head-and-tail-vak. Perfekt. Det som derimot ikke er perfekt, er at det er en skråning med høy lyng rett bak oss som hindrer det som ellers ville vært et klassisk flott fluekast rett inn i himmelen. Men sånn er Kola. Vi ler av oss selv og situasjonen.

Det er sol og varmt i været. Og det er stille. Døgnfluespinnere har danset høyt over tretoppene hele ettermiddagen. Døgnfluene gjør det den dagen de skal pare seg. Etterpå faller de ned på vannoverflaten.

«Om været fortsetter å være så stille utover kvelden, så kommer vi til å få et fantastisk spinnerfall rundt klokka åtte, ni i kveld», sier jeg til gutta.

Kvelden kommer. Det er fullt av døgnfluespinnere i lufta, som etter paring begynner å dale ned mot vannoverflaten for å legge egg. Alt går etter

I solnedgang: På Kola fisker vi døgnet rundt, og sola går knapt ned bak fjellene på sommeren. Mathias Østlie har fått på en sterk og stor ørret.

BRUNS CADDIS

Denne gråoliven vårflua i størrelse 14 er hard valuta på Kola. Det finnes nemlig en vanlig vårflueart der som ser akkurat slik ut – og ørreten elsker den. Denne fargekombinasjonen er også den erfarne guiden Kai Finbråttens favoritt i elvene på Kola. Når det først er blitt sommer og insekttlekkinger på Kola, er ørreten veldig fokusert på overflaten. Det er den også senere, selv om det ikke klekker så mye. Derfor fungerer ei slik flue glimrende også mellom lekkingene.

KROK: Hanak 230 bl, #8-16

TRÅD: Grå Uni 8/0

KROPP: Fly-Rite, Dark Olive

BAKVINGE: Aero Drywing eller polygarn. To deler grå/en del oliven

VINGE: Aero Drywing eller polygarn. To deler grå/en del oliven

HACKLE: Olive dun eller grizzly, klippet over og under

står det enda flere ørreter der. Vi teller ti, tolv store beist som har begynt å vake i den lille strømkanten. Det er sykt. Det er paradisi. Det er fluefiskets nemesis, for tross den fine situasjonen, så rekker vi ikke ut dit.

Jeg tilbyr meg å se på, men en av gutta insisterer på at jeg skal forsøke å kaste bort dit. Jeg prøver, og med mer flaks enn lov er, så rekker jeg ut til strømkanten med spent spinneren min. Polychenille spent spinneren danser lett nedover strømkanten i et par sekunder, og den øverste ørreten slår på. Det er elektrisk stemning i det ørreten raser tungt og hardt utover mot dypere vann. Det spruter vann fra fluesnøret der det skjærer ned i vannskorpa. Utraset varer i noen sekunder, men så stiller ørreten seg på det dypeste i elva, og blir stående. Tungt og urørlig. Etter hvert blir den sliten, og jeg får pumpet den innover mot vår side av elva. Rolig og bestemt kommer den nærmere. Jeg er skeptisk i det den nærmer seg håvkanten, for den er ennå sprek, men jeg lar den ikke gå ei runde til, og satser alt på å håve den. Det lykkes, og jeg jubler mot den blå tundrahimmelen.

Etter et bilde blir den sluppet pent og uskadet tilbake i vannet, og med et par vridd på halen skyter den utover mot dypere vann igjen. Vi smiler og er lykkelige. En uskadd, frisk ørret som slippes ut igjen er toppen av lykke.

For å gjøre ei lang historie kort, så blir denne dagen en av mine råeste fiskeopplevelser noensinne. Jeg kroker åtte, ti av de store ørretene ute i den lille strømmen. Fra halvannen til tre kilo alle sammen, men på grunn av mange strømmer mellom oss, og mending og slakk line, klarer jeg bare å få fire av dem helt inn i håven. Jeg fikk igjen bekreftet at det er ikke lett å kroke fisk på langt hold, og jeg fikk igjen bekreftet at spent spinner-fiske på Kola er et rått fiske som du knapt kan oppleve andre plasser.

STORØRRETDAGER

Siste gang fluefiskegjengen vår dro til Kolahalvøya bestemte jeg meg for at vi skulle satse på ei elv hvor jeg hadde vært før. Ei elv hvor vi kunne ta størst mulig ørret. Ikke mange, men store. Vi fikk lov til å være der hele uka. Den lille sideelva Pina er ikke ei elv hvor det tas veldig mange ørreter, men det er ei elv

hvor snittstørrelsen er høy. Og til deg som er ute etter det samme, så er det et fryktelig godt tips. Om du reiser til Pina i uke 27 til uke 30, så er sjansene gode for at du treffer på døgnflueklekninger og andre insekter, og dermed også store ørreter som vaker.

Elva Pina viste seg å slå til på alle måter denne uka, og alle fluefiskerne i gjengen fikk ørret på over tre kilo. Den heldigste av oss, Tor Harald Rysjedal, fikk et prakteksempelar på fire kilo. Det er helt unikt, selv i Kola-målestokk. Jeg tror vi har vært den heldigste gjengen noensinne på Kolahalvøya med en snittstørrelse på fantastiske 2,6 kilo. Ikke rart at den russiske kokken serverte kake med et firetall på den siste kvelden. ■

fiske@egmont.com

Midt i strykene: Henning Foss Watterud finner lykken midt i strykene i elva, med en stor gul ørret på tørrflue.

Ørret i hånd: Henning Foss Watterud har berget en flott ørret

Mygginferno: Det er til tider veldig mye mygg på Kola, så myggmiddel er helt nødvendig for å kunne være der.

Slik foregår turen til Kola

Det er mange ting man lurer på før en slik fisketur ut i det ukjente, så her er kort fortalt hvordan jeg har gjort det når gruppene mine har vært på Kola: Vi avtaler å møtes på Gardermoen, og tar flyet sammen til Kirkenes. Der har vi ordnet en minibuss som venter på oss på flyplassen. Vi kjører innom Passvikturist og henter russisk visum, handler litt drikke og mat til turen, og kjører hele veien fra Kirkenes til Murmansk i løpet av formiddagen. Det er en tur på 3–4 timer. I Murmansk legger vi oss inn på hotell, spiser middag sammen og har det moro utover kvelden.

Neste morgen blir vi hentet til avtalt tid av en ny minibuss, som tar oss fra Murmansk og ut i bushen til helikopterplassen. Herfra flyr vi med helikopter til laksecampen, som også er hovedkvarteret til Kharlovka Company. Her mellomander vi, og tar med oss en russisk kokk, telt, mat og drikkevarer, samt spiser litt lunsj og snakker litt med de andre folkene som er der. Så lesser vi alt inn i helikopteret og flyr ut på tundraen.

Avhengig av hvilken elv vi skal fiske i, dunderer vi av gårde i omtrent en time. Vi går ned for landing langs elva, lesser ut alt utstyret og holder det fast til helikopteret har flydd igjen. Så rigger vi telt og fiskeutstyr, og så starter selve fiskeeventyret.

Midt i uka blir vi vanligvis hentet igjen av helikopteret, og flydd til ei ny elv. Dette er av to grunner: For at vi skal få mest mulig variasjon i fisket, og for å minske fiskepresset på et sted ned til det miniale.

Når uka har gått blir vi hentet igjen av helikopteret, og hele hjemreisen foregår i motsatt rekkefølge av turen inn, med stopp i hovedcampen, overnatting i Murmansk og bilturen hjem til Kirkenes.

Av sikkerhetshensyn har hver gruppe med seg en satellitttelefon, så hvis noen blir akutt syke eller skadet på tundraen, har Kharlovka Company mulighet til å fly et helikopter inn for å hente ut personer.

Det arrangeres turer fra uke 26 til 34, og du kan melde din interesse ved å kontakte Kharlovka Company sine representanter: Kai Finbråten (tlf.: 971 36 320) og Kurt Albertsen (tlf.: 934 59 942). De gir også info om alt du måtte lure på omkring et slik fiskeeventyr.

Fiskeutstyr

Vi bruker det samme utstyret som ved fiske i Norge. Fluestenger i klasse 4–6 er midt i blinken, og insektlivet er stort sett det samme på Kola som i Finnmark, så flueboksene du bruker der er også hard valuta på tundraen. Sjansene for stor fisk er overhengende, så du bør unngå å bruke for tynn fortomspiss. Jeg bruker gjerne 0,18 fluorkarbonspiss og tykkere. Ha gjerne med ekstra stang og snelle, som du gjør på lengre turer her hjemme også.